
Priopćenje za javnost

<i>Datum</i>	Ponedjeljak, 17. rujna 2018. godine
<i>Kontakt</i>	Jasna Kržanić, Marketing i komunikacije, PwC Hrvatska Tel: +385 98 383 012 e-mail: jasna.krzanic@pwc.com
<i>Stranice</i>	4

Prijevare i gospodarski kriminal predstavljaju trajnu i rastuću prijetnju organizacijama u Hrvatskoj *Porast kibernetičkog kriminala zahtijeva djelovanje*

- 53% hrvatskih organizacija koje su sudjelovale u PwC-ovom Globalnom istraživanju gospodarskog kriminala i prijevara izjavilo je kako su u posljednje dvije godine njihove organizacije bile žrtvama prijevara i gospodarskog kriminala. Ovo predstavlja značajan porast u odnosu na 26% u 2016. godini.
- Iako je zabilježena stopa gospodarskog kriminala u hrvatskim organizacijama značajna, te ujedno i viša od svjetske (49 %) i istočnoeuropske razine (47 %), moguće je da je zapravo rezultat veće osviještenosti o prijevarama i poboljšane detekcije. U stvarnosti su sve organizacije izgledne žrtve gospodarskog kriminala i prijevara, a naše zabilježene brojke vjerojatno su korisnije kao pokazatelji organizacijske osviještenosti nego stvarne prijevare.
- Kao najčešći tipovi prijevara zabilježene su dvije „nove“ vrste (koje do sada nisu bile zasebno izdvojene). To su potrošačke prijevare (61 %), a slijedi ih obmanjujuće poslovno ponašanje koje dijeli drugo mjesto s kibernetičkim kriminalom (33 %).
- 65 % svih hrvatskih ispitanika iz sektora financijskih usluga doživjelo je potrošačku prijevarama. Potrošačke prijevare također su navedene kao najteže i najozbiljnije u smislu posljedica koje uzrokuju.
- Mito i korupcija su pali s drugog mjesta na kojem su se nalazili u 2016. godini (33 %), na četvrto mjesto (12 %) najčešće zabilježenih slučajeva kriminala. Ovo „poboljšanje“ je vjerojatno samo relativno i može se pripisati općenito slabijoj detekciji karakterističnoj za ovu vrstu prijevare.

PwC je za potrebe Globalnog istraživanja gospodarskog kriminala za 2018. godinu ispitao više od 7.200 sudionika iz 123 zemlje. Hrvatska je u Globalnom istraživanju gospodarskog kriminala sudjelovala drugi puta, sa 62 vodeće hrvatske organizacije koje su podijelile svoje iskustvo i percepciju o ovoj temi.

Na globalnoj je razini 49% organizacija doživjelo gospodarski kriminal u posljednje dvije godine, dok ih je u Hrvatskoj isto doživjelo 53%. Kibernetički kriminal pogađa svaku treću organizaciju

(33 %), što je porast u odnosu na situaciju prije dvije godine (25 %) te u odnosu na globalnu razinu (21%).

Prevladavajuće vrste kibernetičkih napada u Hrvatskoj uključuju zlonamjerni softver (*malware*) (35 %) i krađu identiteta putem interneta (*phishing*) (27 %). Gotovo polovica hrvatskih ispitanika navela je kako su im kibernetički napadi ozbiljno poremetili i/ili prekinuli poslovne procese (47 %), jasno ukazujući na to koliko je opasna ova vrsta prijevare.

Unatoč tome što osviještenost hrvatskih organizacija o kibernetičkom kriminalu raste pa svaki treći ispitanik očekuje da će doživjeti kibernetički napad i ujedno vjeruje da će to biti vrsta kriminala koja će izazvati najveće poremećaje i negativne utjecaje (32 %), ipak gotovo četvrtina hrvatskih organizacija nema ili nije upoznata s postojanjem programa kibernetičke sigurnosti za sprečavanje i otkrivanje ovog kriminala u svojim organizacijama (23 %). Otprilike samo jedan od tri hrvatska ispitanika proveo je procjenu ranjivosti na kibernetičke napade u posljednje dvije godine (35 %).

Iako još uvijek ima prostora za poboljšanje, razina povjerenja u tijela odgovorna za provedbu zakona vezano za kibernetički kriminal se poboljšala od našeg posljednjeg istraživanja. Tako bi više od polovice hrvatskih ispitanika (53 %) s relevantnim državnim tijelima podijelilo informacije o sumnji ili pretrpljenim kibernetičkim napadima.

Posljedice prijevara i gospodarskog kriminala:

Broj prijavljenih izravnih financijskih gubitaka uzrokovanih prijevarama je porastao. Oko polovice hrvatskih ispitanika koji su bili žrtvama prijevara u 2018. i 2016. godini procijenili su ukupne financijske gubitke na iznos između 320.000 i 6,4 milijuna kuna (50.000 i 1 milijun USD), no sada ih je 9 % pretrpjelo i financijske gubitke veće od 6,4 milijuna kuna (1 milijun USD), koje u 2016. godini nitko nije prijavio.

Sekundarni gubici povezani s prijevarama, kao što su iznosi koji se ulažu u istrage i ostale intervencije vezane uz prijevare nisu zanemarivi – 39 % hrvatskih organizacija uložilo je jednake ili čak i veće iznose u takve istrage i intervencije od iznosa koji su izravno izgubljeni uslijed prijevara.

Moral zaposlenika (39 %) i reputacijska šteta/šteta za brend te za poslovne odnose (oboje 30 %) navedeni su kao najčešći oblici nefinancijske štete prouzročene počinjenim kriminalom.

Hrvatske organizacije pokazuju pozitivan trend ulaganja i planiranja izdvajanja većih iznosa za borbu protiv gospodarskih prijevara i kriminala, iako je to još uvijek ispod svjetskih razina. Tako je gotovo jedna od tri ispitane organizacije povećala financijska sredstva za borbu protiv gospodarskog kriminala u posljednje dvije godine (30 %) te ujedno planira nastaviti sa sve većim izdvajanjima u sljedeće dvije godine (31 %).

Borba s prijevarama:

Ivana Rapić, Voditelj forenzičkih usluga u Hrvatskoj, izjavljuje:

“Hrvatski rezultati se razlikuju od globalnih u pogledu tipičnog počinitelja prijevare. Na globalnoj razini, većina počinitelja su unutarnji (52% nasuprot 42%), dok hrvatski ispitanici navode da je više vanjskih počinitelja u odnosu na unutarnje (50% nasuprot 42%), te da se većinom radi o kupcima (70%). S obzirom da su unutarnji počinitelji prijevara u pravilu

sposobniji zaobići postojeće unutarnje kontrole, ovaj rezultat može potencijalno ukazivati i na to da organizacije ustvari nisu svjesne da su ugrožene od strane svojih zaposlenika. S druge strane, visoka stopa prijevара počinjena od strane vanjskih subjekata ukazuje da se nedovoljno pažnje pridaje izboru tih subjekata. Pravovremeno povodjenje provjera vanjskih subjekata (*tzv. background checks*), dubinskog snimanja njihove reputacije i integriteta (*tzv. integrity due diligence*) i sličnih *corporate intelligence* procedura na vanjskim subjektima, uvijek je isplativije nego kasnije suočavanje s neugodnim posljedicama.“

Unutarnji počinitelji prijevара u Hrvatskoj (i globalno) prvenstveno dolaze iz redova marketinga i prodaje (40 %) te operativnih i proizvodnih funkcija (30 %). Po svemu sudeći, organizacije bi trebale postrožiti mehanizme za sprečavanje prijevара na tim područjima.

Prema istraživanju, opću procjenu rizika prijevара nije provelo je 48 % ispitanika, što je gotovo jednako broju ispitanika koji su naveli da prijevaram nisu doživjeli ili da je nisu svjesni (47 %). Budući da je opća procjena rizika prijevара ključni preduvjet za učinkovito sprečavanje i otkrivanje prijevара, ovo možda nije puka slučajnost, već mogući pokazatelj dodatnih neotkrivenih prijevара koje se skrivaju među ovim brojkama.

Opća procjena rizika se smatra važnim dijelom programa usklađenosti (*tzv. compliance programe*) koji pomaže organizacijama identificirati jedinstvene i specifične rizike prijevара na koje bi se trebale usredotočiti. Hrvatske organizacije trebale bi početi provoditi opće procjene rizika prijevара u mnogo većoj mjeri. Postoje također neke naznake o pukom zadovoljavanju forme ili "samo na papiru" pristupu usklađenosti vezano za prijevaram u hrvatskim organizacijama - mnoge hrvatske organizacije (81 %) su navele kako imaju formalne programe poslovne etike i usklađenosti, ali ne toliko puno (njih samo 57 %) je izjavilo da ustvari imaju specifične politike koje se bave općim rizicima prijevара. Još manji broj ih ima kontrole prilagođene za postupanje s općim rizicima prijevара (24 %). Hrvatske bi organizacije trebale pojačati svoje napore u uspostavljanju prikladno prilagođenih kontrola i osiguravanju dostatnih resursa (ljudskih i tehnoloških) koji bi takve programe usklađenosti ustvari učinili učinkovitijima.

Per Sundbye, Partner i Voditelj forenzičkih usluga u jugoistočnoj Europi, izjavljuje:

„Ako se organizacije uopće ne posvete utvrđivanju različitih prijevernih scenarija koji bi ih mogli pogoditi, teško da će biti u mogućnosti da ih spriječe, a još manje će biti u poziciji da ih otkriju i zaustave napade dok gubici ne postanu značajni. Time postaju laka meta.

Neke organizacije rade na način da koriste neki postojeći generički dokument, samo kako bi mogle zadovoljiti formu i staviti kvačicu na zahtjev da imaju formalan program poslovne etike i usklađenosti. Ali ukoliko taj program ne pokriva specifičnosti te organizacije, ukoliko nije učinkovito implementiran i primijenjen te iznad svega, ukoliko ne postoje upute za njegovu praktičnu primjenu s treninzima i primjerima (*tzv. case studies*) primjenjivima baš na vaše zaposlene i upravu, on praktično nema nikakve vrijednosti.“

Osim internih kontrola, druga iznimno važna „protumjera“ za unutarnje prijevaram je snažna korporativna kultura koja potiče usklađenost, naglašava važnost etičkog ponašanja i promiče otvorenost i transparentnost. Edukacije kojima se podiže svijest o posljedicama prijevaram, periodično potpisivanje izjava o usklađenosti kojima će zaposlenici potvrđivati da slijede

protokole društva, dobro oglašavana politika otvorenih vrata i telefon za prijavu nepravilnosti, odlični su pomagači u uspostavi snažne, prijeverama nesklone, korporativne kulture.

Dok je telefon za prijave nepravilnosti važan element korporativne kulture i uobičajeno važno sredstvo za otkrivanje prijevera u drugim dijelovima svijeta, hrvatska društva ponovno su izvjestila da nijedan slučaj nije bio otkriven tim putem.

Ovo istraživanje pokazuje kako hrvatske organizacije u većoj mjeri koriste sofisticiranije alate za otkrivanje i praćenje prijevera, u usporedbi s tradicionalnijim metodama kao što su korporativna sigurnost i rutinske interne revizije koje su predstavljale primarne metode detekcije prije dvije godine. 50 % prijavljenih slučajeva prijevera je otkriveno koristeći sofisticiranije alate poput upravljanja rizicima prijevera, analize podataka i praćenja sumnjivih aktivnosti.

Cijelo izvješće možete preuzeti [ovdje](#).

About PwC

Cilj PwC-a u Hrvatskoj je izgraditi povjerenje u društvu i riješiti važne probleme. Činimo mrežu tvrtki u 158 zemalja s više od 236.000 ljudi koji se zalažu za pružanje kvalitetnih usluga na područjima revizije i računovodstvenog savjetovanja, poslovnog savjetovanja i poreznih usluga. Posjetite www.pwc.hr da biste doznali više i rekli nam što vam je važno.

PwC se odnosi na hrvatsko društvo člana mreže, a može se ponekad odnositi na mrežu PwC-a. Svako društvo član mreže zasebna je pravna osoba.

© 2018 PricewaterhouseCoopers Savjetovanje d.o.o. Sva prava pridržana.